

مارت . . له وهرزه گانې هه له بجه

قادر دیلان ناواز دانهرو مؤسیقا ژهنیکي بهرهدار

جلال دباغ

کئ هه به له کوردستاندا قادر دیلانی هونرمه ندى پيشکوه وتنخوازى شيعوى نه ناميت؟. کسى هه به له ناخى د له وه خه مېهار نه هوويت که هه والى کوچى دوايى نهم هونرمه نده ناسراوى بيسيتيت، که دواى ژبانيکى پسر بهرهم پتر له 30 سال دور ولاى له 18 / 3 / 1999 دا د له به سوزه که له چرکه کوه وت له پراگ- چيسک لاپه روى ژبانيکى بيچرا به وه...

تيمه سه رته تاي لاويان بوو، له سالاتي به غادا که له سليمانى ناوو چالاکيه کاني قادرو سالج ديلاى براى شکاری سليمانيان هه ژانده بوو، نه ميان به نساوازو موسيقار چالاکيه کاني تيبى موسيقاي مه لوه وى که سه روى بوو، نه ويشيان به دهنگه خوشه که وى شيعره بهرزه کاني و، تنانته دهمانبيست نه حمده ديلاى باورکيشيان دنک خوشيکى روزانى خوى بووه.

نهم جووته براهه هه زوو بوونه شيعوى و قادر تا دوا روزه کاني ژبانيکى دورىکى ديارى له خه باتى حزيدا برده سه ر، به تايه تى لهو سالته دا که بؤ ته واکردنى خویندى موسيقا گه يشته پراگ- پایته ختى چيسک سولفاکيا و، ماموستا قادر ديلاى بووه قوتايى و شاره زايه کى باشى له موسيقادا په پيدا کرد و له بزورتنه روى قوتايى کوردستاندا له دهره وى ولات چه ند ساليک روتايى کاريه گرى گيرا له يه کيتى خويته کارانى کورد له نه وروپادا و بؤ هاوکارى خه باتى گه لى کوردستان.

هاورى قادر ديلاى چند ساليک به ريرسى به شى موسيقا بوو له راديوى پراگ، لهو سالته دا توانى چه ندان سرورود و گوزلنى به ناميرى تازه هونهرى پيشکوه توتو له ستوديو کاني راديوى به غدا تومار بکات، وهک: سرورودى نه ورز، دهمى رايه رينه، به رى به يانه، نازاد پخواى کوردين تيمه وه نه دىکى تيريش که هه موويانى پيشکوه ش به راديوى نه ينى دهنگى گه لى عيراق - يه شى کوردى - کرد که لهو سالته دا چه ندان وتاريشى نارد بؤ ته و راديويه مانو، بلاکرانه وه. تنانته راديو که به سرورودىکى نه وه گرايه وه و کوتايى دهات..

جاريکى تر له گه ل قادر ديلاى له ديه شقى پایته ختى سوريه له سالى 1987 دا به يه که يشته نه وه، زور دلگران و هه راسان بوو له ده دست کردارو هه روتيسستى چه ند که سىکى ديارىکرو له ريزى حزيدا له پراگ که حزبايه تى وشکو ته سکیين وى ليکردبوون نه يانده توانى قادر ديلاى وهک گوره هونهرمه نديک بيسن.

به لام ويزاي گله يه کاني لهو چه شنه هاورتيانه هه ر باهر به هيز بوو، وه رى به رز بوو، گه شين بوو له ناست خه باتى حزب و گه له کهى..

قادر ديلاى شايانى نه وه به بايه خيکى زورتى پې بدرت، چونکه رزه ي به رفاى گه له کهى بوو، بؤ نه وه ده شى که گشت گه لو هيزو لايه نه کاني شانازيى پيسوه بکهن، ناورى له په يمانگى هونهرى تيبى موسيقا و شه قام بنين، بيرىکى به کوزمه ل بکهنه وه بؤ هينانسه وه تهرمه کهى له پراگه وه بؤ کوردستان و به پسى وه سيمنامه کهى خوى، ناشتنى له فيستيفالينکى هونهرى گوره دا.

هه موو کاره کاني ديسان تومار بکرتنه وه و به ژماره به کى زور بکرتنه بهر ده دست رزه کاني گه ل، قادر ديلاى شايانى نه وه به له روزه له دايکورتيدا هه موو ساليک يسادى بکرتنه وه دست و براده کاني بيه وه رى و قسه خوشه کاني و ليکوتينه وه کاره کاني له لايه ن سپسوزانه وه، بجه سه لاپه رى روزه نامهو و غوفاره کان و ريبازو کاره کاني له موسيقا و ساز و نازارى کورديدا له په يمانگاني هونهر دا بخويندرین.

قادر ديلاى چند به هيواسو روزه سازادى کوردستان به چارى خوى بيسن و به ته وارى بگه رته وه کوردستان و ژبانيکى تندا به سه ر به رت، به لام سه د نساخ که ته مه ن و نه خوشى ريگه ي نه داو سالاتى دور و لاني ته و روم تيبى جارانى له به ر پريمبو، يوارى نه دا لايه تى که مى نه وه له ميشکيدابو بؤ خزمه تى هونهر و گه له کهى به جينى بگه يه نيته. له نه ورز و به هاردا يبادت به خيتر، نهى ته و گه وره هونهرمه ندى له ياد گارى گه له که تدا، پشتا و پشت، نه مر ده ميتيته وه!

هه موو ساليک وه رزيک ده ميا ته وه، بهر ناستانه ي چوله که ويرانه کاني باخى گشتى و که نه سه کاوله کاني مالى پاشا...

هه موو ساليک کلور بوونى ناسمان و تينويتى باران، به هه ورى په نجسه کاني هه له بجه وه هه نه کا...

هه موو ساليک عاشوراي غه دريک، له بييه کاني عومهرى شاره که مه وه نه ريفه کا و به عاتيفه ي خيله وه ده پيچرى...!

هه موو ساليک ناشوبى سه رمايه ک، له و ديو کولانه کاني کانيه کاني ناشقان و موردا نه وه

پرچى رهنگاهه قه يره کان به شه خته وه ده به ستى و ناهيلنى قزى گه نميک له که رويشکه ي شنه بايه کدا مه له بکا و

شالوريک به دهم سه رته تى مارت وه، له قه فه سيکى نه خوشا، نيملای دهنگى خوى رهش نووس کا...!

نهى مارت... بانگى کاترميره کانت بروخى و چوارچيوى جده نه له کانت وردو خاش... من بهم هه موو عوزله ته وه، پارچه، پارچه بووم نيتر چون بجه وه سه ر ويته يه کى ريليزمى...

له بازاره کاني وه سمان پاشادا چه ند مستان عيشق و چه ند کوليرى رومانسى، چه ند چه پک ماکياج و چه ند کيلو هوش بکرم...!!

هه تا عونه کاني هه له بجه به ناو هه موو ريگه يه کى بانه دا

پياسه ي دوو که ل نه چاوه کانيانا هه نه گرن... هه تا هيواکاني هه له بجه به سه ره مووچى شکسته وه

زه خرده قه ي خانه قايه کى گرياو روينا نه که ن... هه تا مچه کاني هه له بجه، به کفره کاني سواله وه

فاتيه جى نويزيک ده سريژ نه که ن... هه تا هه لوزه کاني هه له بجه، به گيرانه وهى نوکته ي ستياننيکه وه

شوشه ي قاقايه ک نه شکين...!! * * *

جه ساره ت له چى بکه م نهى مارت... بهم هه موو گروى عيشقه وه هه ر ده چمه وه سه ر ميتوئى گوله کاني ناوميدى...

ته مه ننا له چى بکه م نهى مارت بهم هه موو موسيقاي گوله نيگرزه وه هه ر ده چمه وه سه ر کيلگه ي قافرى...

روژ هه له بجه يى

له دهنگى چ چراهه که وه پچرانى دهنگم به رووناکى ده پيچى نهى مارت بهم هه موو توفيقى کاره بايه وه،

هه ر ده چمه وه سه ر چه چه هه ي تاريخى...! له نه خوشخانه ي خورافاتيکه وه هاوارکه م نهى مارت

بهم هه موو فرينى باله که نجانه وه، هه ر ده چمه وه سه ر برينترين فرين... له تاراوگه ي چ چاويکه وه ژيرم ده که يته وه نهى مارت

بهم هه موو ورشه ي چاوه هه لويانه وه، هه ر ده چمه وه سه ر قنواى کوير بوون... له حرارمستانى چ ده قهریکا ده مکورتيه تيه وه نهى مارت

بهم هه موو زيکرى ناوه وه هه ر ده چمه وه سه ر ناسنامه ي سه راب...!! به ناوه داني چ دره ختيکه وه نه ده ب و هونه ر ده کيلى نهى مارت

بهم هه موو باخى شيعره وه هه ر ده چمه وه سه ر نافاتى ناوه قنوايه کاني سوه راب...! له په رستگه ي چ کاهيننيکا و

له په نجه کاني کام نساوه کووم ده که يته وه نهى مارت بهم هه موو خه نه وته سپيپانه وه هه ر ده چمه وه سه ر

به رمالى شه ويکى شه مزاو... له گوزيه چ سه رچاويه که وه، ده مه ديه ته بهر هازه ي هوش نهى مارت

بهم هه موو شه رابى ژه روه وه هه ر ده چمه وه سه ر ده ست و پلى کانيه کى کوژراو... * * *

هه موو ساليک وه رزيک ده ميا ته وه، بؤ شه رچى خه ويک، حه قيقته ت له چاوه کاني مارت وه نايينا و تا نه و په رى خه ياي

خه رباتى وه حشته... هه له بجه وتى: مارت به هه موو غه ريزه يه کى خويه وه،

من له که ليا بووم، که چى نه و پيچى پيچه وانه... مارت منى هه له بجه پر له و نيواره ناشه رعيپانه ده کا...

که شه ر ربه نه دا

شنياننيک به دهم مژينى مه مکه وه، له دنى سيويکى ژه هرا راکشنى... که شه ر ربه نه دا...

شه ريکه هه نارنيک پيش نه وهى مه مک بکا چروى گواره کاني پرکرى له گزى چه قو... که شه ر ربه نه دا

خرينگه ي بازنيک پيش نه وهى مهرگ سلاوى لنى بکا به ده ست ره شه باکاني هه ساده وه، کچينى بشکى...!

هه له بجه وتى: مارت به هه موو غه ريزه يه کى خويه وه هاوتاي بووم، که چى نه و بى به قا

له دواى کاترميرى يانزه دا، بى به قاتر... يانزه نه و کاترميره گه نه ده بو، هه موو به ياننيه جوانه کاني پيچايه وه و

به باويکى نه ووت: هه له بجه کچ له ژير خانه کاني قه سا بخانه دا

قه رزه کاني مهرگ نه دا ته وه... هه له بجه ژن له ژير پزمينى ديواره کانددا، قه قبانه کاني مهرگى لنى ده تگى

هه له بجه گنج... له ناو چا بخانه که ي خانه دا قومه ره کاني مهرگ په نجه کاني تالان ده کا... هه له بجه سانه خورده کان... به دهم موماره سه ي نويزه وه

هينشا فرمانيکى تيبه ريان له ت نه کردبوو به ربه ريه کاني مهرگ... هه رچى روخ و جلوه رگ و کلاش و کلاو جامانه هه بوو،

له په ردا خيک نه نفالدا نغرويان کرد...!! نهى مارت من بهم هه موو عوزله ته وه پارچه، پارچه بووم

گريان و شينم بؤ کو ناکريته وه برؤ لاله زاريک بده له په خه ي شاره زوور بؤ نه وهى پينج هه زار گول پيکه تى...

برؤ چينه يه ک بکه له ريشى شنروى بؤ نه وهى پينج هه زار که و داوگه بروخينى... برؤ هه لپه ره له عه نه ب و عه بايه يلى

بؤ نه وهى پينج هه زار کاني چه پله لى دا... برؤ نوچيک بؤ خوا سه وز بکه بؤ نه وهى پينج هه زار نه حمده موختار سه وز بى و

پينج هه زار هه له بجه نازاد نهى مارت، نهى مارت...

2002 / 3 / 4

سليمانى

سى هه ناسه ي خه م له بنارى شنروى

شه پؤل فه تى که ريم

لژاکان

به ر له وهى بجه ناو عه شقيني قولوه!

خه ميکى ناشنا به روحم، ده وارى له سه ر دل هه لده دا، خه ميکى پر له عيشق، سه رتاباي هزرى من داده گرى و تمه منم باده دا. به ر له وهى بجه ناو زريانى زيکروهه، هه ورامان پيى گوتم وريابه له عيشقى خه ماوى! چرپاندى به گويمدا: بؤچى وا ژاکاوى؟

(گومان)

که لايه ک له خه م تر يفه ي ژيانم! فرميسک و نازارو هه ژانم، ناويته ي هه ناسه ي هه وروم، هه لوهر يم، نه مزانى پارچه يه ک گومانم!

(هه لچوون)

له عه شقى ته ماوى هه ورامان، ژاننيکى پر سوئ له جه ستم شين بوه! بؤ زامى هه له بجه، خه ميکى ناکراوى له ناخم، به بالاي شنروى بؤ ناسمان هه لچووه!

هه له بجه 25 / 10 / 2001

باگراوند

بؤ (ئيدريس شه يداهوى) شاعير پيشکوه شه

شيعرى: نارى ناغوک

هاورپم

گهر شه ويک له يانه پيروزه کهى نه وسابووى

به ميوان

تکام وايه ميژه کان نه شکينى

چونکه ده زانم

تؤ جار جاره هيمنينکى زور سه رشينى

ناخر نهم ده قهره

بؤنى جگهره ي (ROYALS) لى ديت

ده ترسم بؤنى هه ناسه ي تؤ بى

ناوا ناويژانى کردوين؟

له پيشانگاي نهم زه مه نه وه هميه يدا

شيعره کاتنم کردوته تابلو وه هم لوماسيون

گوزانى عشق و سوتانم

کردوته سيورى خه ونه رهنگاهه يه کانم

کچوله رهش نه سمه ره که ش بهم گوزانيه

ناشنا بووه

نه وى روژى...

دوا له حزه کاني سالى 2001